

REGERINGSKANSLIET

Promemoria

2015-05-13

Socialdepartementet

Enheten för familj och sociala tjänster

Kansliråd

Karin Stillerud

Telefon 08 405 34 17

Mobil 072 530 59 04

Telefax 08 10 36 33

E-post karin.stillerud@regeringskansliet.se

Remisspromemoria om förslag till ändring i socialtjänstlagen (2001:453) avseende avskaffande av bestämmelserna om fritidspeng

Författningsförslag

Förslag till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

Härigenom föreskrivs i fråga om socialtjänstlagen (2001:453)¹
dels att 4 a kap. ska upphöra att gälla,
dels att 9 kap. 1 § och 16 kap. 3 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 kap.

1 §²

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § eller fritidspeng enligt 4 a kap. 1 § betalats ut obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

Om någon genom oriktiga uppgifter eller genom underlåtenhet att lämna uppgifter eller på annat sätt förorsakat att ekonomiskt bistånd enligt 4 kap. 1 § betalats ut obehörigen eller med för högt belopp, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

¹ Senaste lydelse av

4 a kap. 1 § 2014:468

4 a kap. 2 § 2014:468

4 a kap. 3 § 2014:468

² Senaste lydelse 2014:468.

rubriken till 4 a kap. 2014:468.

Om någon i annat fall än som avses i första stycket tagit emot sådant ekonomiskt bistånd obehörigen eller med för högt belopp och skäligen borde ha insett detta, får socialnämnden återkräva vad som har betalats ut för mycket.

16 kap.

3 §³

Socialnämndens beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol, om nämnden har meddelat beslut i fråga om

- ansökan enligt 2 a kap. 8 §,
- bistånd enligt 4 kap. 1 §,
- fritidspeng enligt 4 a kap. 1 §,
- vägran eller nedsättning av fortsatt försörjningsstöd enligt 4 kap. 5 §,
- förbud eller begränsning enligt 5 kap. 2 §,
- medgivande enligt 6 kap. 6 §,
- medgivande enligt 6 kap. 12 §,
- återkallelse av medgivande enligt 6 kap. 13 §,
- samtycke enligt 6 kap. 14 §, eller
- avgifter eller förbehållsbelopp enligt 8 kap. 4–9 §§.

Beslut i frågor som avses i första stycket gäller omedelbart. En förvaltningsrätt eller kammarrätt får dock förordna att dess beslut ska verkställas först sedan det har vunnit laga kraft.

På begäran av sökanden får verkställandet av beslut om bistånd enligt 4 kap. 1 § senareläggas om verkställandet sker inom ett valfrihetssystem enligt lagen (2008:962) om valfrihetssystem.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2016.

2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för en ansökan om ersättning för kostnader för barns fritidsaktiviteter som har prövats före ikraftträdandet. Detsamma gäller mål och ärenden om sådan ersättning till dess att målet eller ärendet har vunnit laga kraft.

³ Senaste lydelse 2014:468.

Inledning

En arbetsgrupp inom Socialdepartementet har tagit fram denna promemoria med ett förslag om att avskaffa den s.k. fritidspengen i socialtjänstlagen (2001:453).

Nuvarande reglering

I 4 a kap. socialtjänstlagen (2001:453) finns det sedan den 1 juli 2014 bestämmelser om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter. Bestämmelserna innebär i huvudsak att hushåll med barn i årskurs 4-9 har rätt till ersättning för fritidsaktiviteter (fritidspeng) om hushållet vid ansökan har försörjningsstöd och har haft försörjningsstöd under minst sex månader den senaste tolvmånadersperioden. Barnets fritidsaktiviteter ska vara regelbundna och ledarledda samt främja ett aktivt deltagande i samhällets gemenskap. I 2 kap. socialtjänstförordningen (2001:937) anges bl.a. att fritidspengen uppgår till högst 3 000 kronor per barn och tolvmånadersperiod.

Förslag om ändring i socialtjänstlagen

Förslag: Bestämmelserna om fritidspeng i 4 a kap. socialtjänstlagen (2001:453) avskaffas fr.o.m. 1 januari 2016.

Skälen för förslaget: Regeringen avser att i budgetpropositionen 2016 gå fram med förslag om att avskaffa bestämmelserna om ersättning för barns fritidsaktiviteter, den så kallade fritidspengen.

Det är av största vikt att barn i ekonomiskt utsatta familjer har samma förutsättningar att utöva fritidsaktiviteter som andra barn. Fritidspengen betalas ut till barn som lever i hushåll med försörjningsstöd i minst sex månader och enligt vissa angivna kriterier. Den utformning som fritidspengen har överensstämmer dock inte med intentionerna i socialtjänstlagen och dess principer om den enskildes ansvar och självbestämmande. Ett stöd till barn i ekonomiskt utsatta familjer bör istället vara utformat så att det möjliggör för både flickor och pojkar att själv välja hur han eller hon ska spendera sin fritid. En generell förstärkning av det ekonomiska biståndet är därför att föredra. Därmed får också fler flickor och pojkar i ekonomiskt utsatta familjer en ekonomisk förstärkning.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2015 att de medel som avsatts för fritidspengen istället skulle användas för att finansiera en höjning av barndelen i riksnormen för barn i åldrarna 7-18 år. Regeringen har i 2015 års vårproposition aviserat att regeringen i budgetpropositionen för 2016 kommer att föreslå att bestämmelserna om fritidspeng upphör att gälla från och med 1 januari 2016 och att medlen istället avsätts till att höja riksnormen för barn.

Utöver rätten till försörjningsstöd finns dessutom en rätt till bistånd till livsföringen i övrigt vilket innebär att socialnämnden kan ge bistånd till skäliga kostnader för rekreation, om det finns särskilda skäl. Möjlighet finns t.ex. för den enskilde att ansöka om bistånd för att kunna betala en aktivitet i förskott som inte ryms inom en normal månadsbudget.

Det är angeläget att göra satsningar på andra områden i samhället som underlättar för både flickor och pojkar att bedriva en aktiv fritid och inte minst viktigt är att underlätta för barn i ekonomiskt och socialt utsatta livssituationer. Regeringen har tillsatt en utredning med uppdrag att ta fram en nationell strategi för den kommunala musik- och kulturskolan (Dir 2015:46). Utredaren har bland annat i uppdrag att ta fram förslag på hur den kommunala musik- och kulturskolan kan göras mer tillgänglig och jämlik.

De ideella krafterna inom idrottsrörelsen och det breda föreningslivet gör ovärderliga insatser för att engagera och aktivera barn och unga. Regeringen har i vårändringsbudget för 2015 föreslagit att medlen till idrottsrörelsen höjs med 32 miljoner kronor från halvårsskiftet i år och i 2015 års vårproposition aviserar förslag om att avsätta 64 miljoner kronor årligen från och med 2016 för att stärka förutsättningarna för nyanlända barn och ungdomar och vuxna att delta i idrottsaktiviteter.

Parallellt med de här föreslagna lagändringarna bedrivs ett arbete inom regeringskansliet med förordningsändringar avseende riksnormen. Avsikten är att de medel som avsatts för fritidspenget istället används för att förstärka det ekonomiska biståndet.

Ikraftträdande

Det är angeläget att lagändringarna träder i kraft så snart som möjligt. Förslaget är därför att lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2016.

Följdändringar

Borttagandet av bestämmelserna i socialtjänstlagen (2001:453) om fritidspeng kommer att medföra följdändringar i socialtjänstförordningen (2001:937).

Konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

Socialstyrelsen har haft i uppdrag att ta fram statistik över utbetalning av fritidspeng. En första preliminär statistik kommer att publiceras i slutet av maj 2015.

I och med avskaffandet av fritidspengen kommer det bidrag som betalas ut till kommunerna för detta ändamål att upphöra. Samtidigt upphör kommunernas kostnader för fritidspengen, varför förslaget sammantaget inte får några ekonomiska konsekvenser för kommunerna.

Konsekvenser för det kommunala självstyret

Förslaget innebär att ett åliggande för kommunerna tas bort vilket främjar det kommunala självstyret.

Konsekvenser för barnet

Ett avskaffande av fritidspengen utan att samtidigt vidta andra åtgärder skulle minska möjligheterna för barn i familjer med långvarigt försörjningsstöd att delta i fritidsaktiviteter. Parallellt med de här föreslagna lagändringarna bedriver därför regeringen ett arbete med förordningsändringar avseende riksnormen i försörjningsstödet, som innebär en förstärkning av det ekonomiska biståndet. Därmed ges barn som lever i hushåll med tillfälligt behov av försörjningsstöd en ekonomisk förstärkning. Dessa förordningsändringar bör planeras att träda ikraft samtidigt med de föreslagna lagändringarna.

Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i socialtjänstlagen (2001:453)

9 kap.

1 §

Paragrafen har ändrats till följd av upphävandet av 4 a kap., dvs. pga. avskaffandet av bestämmelserna om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter.

Övervägandena finns i avsnitt Förslag om ändring i socialtjänstlagen.

16 kap.

3 §

Paragrafen har ändrats till följd av upphävandet av 4 a kap., dvs. pga. avskaffandet av bestämmelserna om ersättning för barns kostnader för fritidsaktiviteter.

Övervägandena finns i avsnitt Förslag om ändring i socialtjänstlagen.

Övergångsbestämmelsen

Bestämmelserna om ersättning för kostnader för barns fritidsaktiviteter (fritidspeng) ska upphöra att gälla vid utgången av december 2015. Äldre föreskrifter ska dock fortfarande gälla för en ansökan om fritidspeng som har prövats före ikraftträdandet. Detsamma gäller mål och ärenden om sådan ersättning till dess att målet eller ärendet har vunnit laga kraft. Övergångsbestämmelsen innebär att obehörigen eller felaktigt utbetald fritidspeng får återkrävas även efter lagens ikraftträdande och att bestämmelserna om fritidspeng även fortsättningsvis ska tillämpas i mål och ärenden som avser sådana ansökningar om ersättning som har prövats före lagens ikraftträdande.